

Startnotitie beleidsplan schuldhulpverlening 2021-2024

Aanleiding

Op 1 juli 2012 trad de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) in werking. Deze wet schrijft voor dat gemeenten moeten voorzien in een aanbod van schuldhulpverlening. Bij schuldhulpverlening gaat het erom problematische schulden zoveel mogelijk te voorkomen, dan wel op te lossen. Dit omdat een problematische schuld een belangrijke belemmerende factor is voor (volwaardige) participatie en vaak (mede) de oorzaak is van problemen op andere leefgebieden.

Hoe de gemeentelijke schuldhulpverlening wordt vormgegeven is aan de gemeente zelf. Gemeenten hebben de ruimte om beleidskeuzes te maken die gebaseerd zijn op kennis over de lokale situatie en aansluiten bij lokale voorzieningen en netwerken. De wet regelt dat de gemeenteraad elke vier jaar een plan vaststelt dat richting geeft aan de schuldhulpverlening. Het huidige beleidsplan schuldhulpverlening voor de gemeenten Voorschoten, Wassenaar en Leidschendam-Voorburg¹ loopt tot en met 2020. Komende maanden wordt er geschreven aan een nieuw beleidsplan voor de schuldhulpverlening met de looptijd 2021 tot en met 2024.

De opbouw van deze startnotitie is als volgt. Eerst wordt kort de huidige situatie (1) beschreven van de schuldenproblematiek in de drie gemeenten. Dan volgen de kaders en de voorgestelde strategische richtingen (2). Vervolgens nemen wij u mee in de onderdelen van het beleidsplan (3) en lichten wij het plan van aanpak voor de totstandkoming van het beleidsplan toe (4). Tot slot staan wij stil bij de meer gedetailleerde planning (5).

1. Huidige situatie

Circa één op de drie Nederlandse huishoudens heeft een betaalachterstand. Lang niet alle betaalachterstanden zijn direct een probleem. Ongeveer 20% van de huishoudens heeft te maken met risicovolle of problematische schulden. Onder risicovolle schulden verstaan we schulden die zelfstandig opgelost kunnen worden als men zich daar hard voor inzet. Problematische schulden zijn alleen binnen een afzienbare tijd op te lossen als een schuldregeling met kwijtschelding mogelijk is².

Hoeveel huishoudens in de gemeenten Voorschoten, Wassenaar en Leidschendam-Voorburg problematische of risicovolle schulden hebben is op basis van beschikbare data niet nauwkeuring vast te stellen. Wel kunnen we inzicht krijgen in de indicatoren voor een huishouden dat mogelijk financieel kwetsbaar is en bij tegenslag in de schulden kan komen. Twee indicatoren hiervoor zijn een *laag inkomen* en *moeite met rondkomen*. Goed om in het achterhoofd te houden is dat er ook huishoudens met een relatief hoog inkomen zijn die in de schulden terecht kunnen komen bij tegenslagen of life-events.

Anno 2018 heeft in Wassenaar circa 6% van de huishoudens langdurig (ten minste één jaar) een inkomen tot het sociaal minimum. In Voorschoten is dit 4%. In de gemeente Leidschendam-Voorburg ligt dit aandeel hoger en heeft ongeveer 7% langdurig een inkomen tot het sociaal minimum³.

¹ De drie gemeenten werken samen op het gebied van Werk & Inkomen.

² Bron: Eindjes aan elkaar knopen (Platform31)

³ Bron: CBS (2018)

	Tot sociaal minimum⁴	Tot 110% van het sociaal minimum	Tot 130% van het sociaal minimum
Huishoudens in Wassenaar	700 (6%)	1.000 (9%)	1.570 (14%)
Huishoudens in Voorschoten	490 ⁵ (4%)	720 (7%)	1.160 (10%)
Huishoudens in L-V	2.500 (7%)	3.620 (10%)	5.390 (15%)

Als we kijken naar het aandeel inwoners dat de afgelopen 12 maanden enige of grote moeite heeft gehad met rondkomen, dan is dit aandeel in Leidschendam-Voorburg 18%. In Wassenaar en Voorschoten is dit circa 16%⁶.

Huishoudens met schulden kunnen aankloppen bij de schuldhulpverlening. In alle drie de gemeenten (Wassenaar, Voorschoten en Leidschendam-Voorburg,) voert Plangroep de curatieve schuldhulpverlening uit (hulpverlening die gericht is op het vinden van een oplossing voor de problematische schuldsituatie van de cliënt). Het aantal aanmeldingen voor schuldhulpverlening, het aantal behandelde dossiers en het aantal afgeronde dossiers verschilt per gemeente⁷. Onderstaand zijn de gegevens per gemeente voor 2019 weergegeven.

	Wassenaar	Voorschoten	L-V
Nieuwe aanmeldingen	37	31	273
Behandelde dossiers	141	145	1116
Afgeronde dossiers	17	28	198

Het huidige corona-virus heeft een negatieve invloed op de economie. Daarom is te verwachten dat het aantal inwoners met financiële problemen de komende maanden/jaren toe zal nemen. Dit zal hoogstwaarschijnlijk ook gevolgen hebben op het aantal inwoners in een schuldhulpverleningstraject, daarin is een toename te verwachten.

2. Landelijke kaders & strategische richtingen

Landelijke kaders

- Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs)
- Wet schuldsanering natuurlijke personen (WSNP)
- Programma Schouders Eronder. Dit programma is bedoeld om de schuldhulpverlening in Nederland te verbeteren
- Actieplan Brede schuldenaanpak

Strategische richtingen

Door in- en externe belanghebbenden zijn in de beleidsevaluatie richtingen meegegeven welke zij belangrijk vinden voor het nieuwe beleidsplan. Daarnaast zijn deze richtingen opgehaald uit (wetenschappelijk) onderzoek en kennisdeling met andere gemeenten. Onderstaand een overzicht van deze richtingen:

- Preventie en vroegsignalering: het is belangrijk om (problematische) schuldsituaties zo vroeg mogelijk op te sporen en op te lossen, maar beter nog: te voorkomen. Hoe eerder geldproblemen worden aangepakt, des te eenvoudiger zijn ze op te lossen.

⁴ Het sociaal minimum is ongeveer gelijk aan de hoogte van een bijstandsuitkering.

⁵ Berekend door het totaal aantal huishoudens te vermenigvuldigen met het percentage

⁶ Bron: Gezondheidsmonitor (2016)

⁷ Bron: Jaarverslagen PLANGroep (2019)

- Inzet op life-events: een life-event is een trigger van financiële problemen. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan op jezelf gaan wonen, echtscheiding, baanverlies, overlijden partner, kinderen krijgen en verhuizing. Voorlichting en begeleiding bij een life-event kan veel ellende voorkomen.
- Bevorderen van een effectievere samenwerking tussen de fasen van schuldpreventie, vroegsignalering, curatie in de vorm van schuldregelingen en nazorg in de praktijk.
- De regierol van de gemeente in het schuldhelpverleningsbeleid versterken en hier heldere invulling aan geven. Bijvoorbeeld door het maken van duidelijke afspraken over taken, rollen en verantwoordelijkheden.
- Maatwerk: de inwoner staat centraal en is leidend in de schuldenaanpak. Indien nodig zal daarvoor afgeweken worden van de gebruikelijke procedures.
- Inzet op nazorg: om schuldenproblematiek duurzaam op te lossen, wordt ingezet op het afbouwen van hulp en het toewerken naar (meer) zelfredzaamheid.
- Meer oog voor specifieke groepen, zoals jongeren, gezinnen met opgroeiende kinderen en ZZP'ers.
- Laagdrempelige ondersteuning in de buurt waar inwoners met financiële problematiek terecht kunnen met vragen en voor hulp.
- Aandacht voor stress-sensitieve dienstverlening aangezien wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat schuldhelpverlening meer effectief is, als het stressniveau van de inwoner wordt verlaagd.

Op 8 juli jl. heeft de denksessie met de gemeenteraad plaatsgevonden. De denksessie is opgedeeld in twee rondes. Onderstaand worden per ronde de resultaten weergegeven:

Denkronde I: Wat zijn de belangrijkste speerpunten voor het nieuwe beleidsplan schuldhelpverlening 2021-2024?

Aandacht voor laaggeletterdheid	Inzetten op preventie door voorlichting bijvoorbeeld via social media	Versterken regierol gemeente door samenspel armoedregisseur, ambtenaren en betrokken organisaties	Mogelijkheid bieden om schulden anoniem te melden	Doorbreek schaamte door communicatieplan waar zoveel mogelijk inwoners mee worden bereikt
Naast ZZP-ers ook aandacht voor andere kleine ondernemers	Inzetten van "vindplaatsen" om betaalproblemen tijdig te signaleren	Aanbevelingen uit rapport Ombudsman (Wnsp en bewindvoering) meenemen in beleidsplan	Aandacht voor gevolgen van de Coronacrisis	Afspraken maken met crediteuren om vroegtijdig signaleren van betaalproblemen mogelijk te maken
Snel reageren op hulpvragen en vervolgens cliënten vasthouden door "warm" doorverwijzen	Ontzorgen van inwoners (stress-sensitief) door naast hen te gaan staan en te ondersteunen door een sociaal steunpunt	Ondersteun vanuit vertrouwen en niet vanuit wantrouwen	Aandacht voor de doelgroep ouderen	Extra inzetten op nazorg

Denkronde II: Wat is voor u de stip op de horizon in de schuldhelpverlening?

De schuldhelpverlening is algemeen bekend, kwalitatief goed en iedereen die wil krijgt hulp "meer hulp en minder schaamte"	De route van schuldhelpverlening staat op de rit	Soepel lopende schuldhelpverlening met een fysiek loket in Voorschoten, een sociaal steunfonds en een sociaal raadvrouw	Snelle schuldhelpverlening met meer aandacht voor voorkomen van schulden
Schuldhelpverlening met smart geformuleerde doelstellingen	Vroegsignalering en netwerk functioneert goed en 80% van de zaken wordt probleemloos opgelost door professionals	De drempel voor mensen om hulp te zoeken is laag en kunnen daardoor een goede nieuwe start maken	

3. Onderdelen van het beleidsplan

Conform de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening dient er in het beleidsplan aandacht te zijn voor de volgende onderdelen:

- Welke resultaten de gemeente in de door het plan bestreken periode wenst te behalen;
- Welke maatregelen de gemeenteraad en het college nemen om de kwaliteit te borgen van de wijze waarop de integrale schuldhulpverlening wordt uitgevoerd;
- Het maximaal aantal dagen/weken dat de gemeente nastreeft met betrekking tot het eerste gesprek waarin de hulpvraag wordt vastgesteld;
- Hoe schuldhulpverlening aan gezinnen met inwonende minderjarige kinderen wordt vormgegeven.

Daarnaast is de wens in te zoomen op de volgende onderdelen in het beleidsplan:

- Huidige situatie wat betreft schuldenproblematiek in de gemeenten Wassenaar, Voorschoten en Leidschendam-Voorburg;
- Leerpunten op basis van het huidige beleidsplan;
- De bestuurlijke visie is dat het belangrijk is om (problematische) schuldsituaties zo vroeg mogelijk op te sporen en op te lossen, maar beter nog: te voorkomen. Hiermee kan ellende voor inwoners worden bespaard en daarmee ook maatschappelijke en gemeentelijke kosten. In het beleidsplan zal hier dan ook nadrukkelijk aandacht aan worden besteed;
- Beleidsvoorstellen voor het duurzaam oplossen van problematische en risicovolle schulden;
- Qua doelgroepen willen wij graag specifiek inzoomen op schuldhulpverlening voor ZZP'ers en gezinnen met opgroeiende kinderen. Voor deze eerste doelgroep is gekozen, omdat ZZP-ers vaak financieel kwetsbaar zijn: hun inkomen fluctueert. Daardoor hebben niet alle ZZP-ers voldoende reserve om financiële tegenslagen op te vangen. Daarom willen wij onderzoeken of de gemeente meer voor ZZP-ers met schulden kan betekenen. Voor de doelgroep gezinnen met opgroeiende kinderen is onder andere gekozen omdat kinderen uit een gezin met financiële problemen een aanzienlijk grotere kans hebben om later zelf ook in de schulden te raken.

4. Plan van aanpak

Het plan van aanpak is opgedeeld in vier stappen:

1. **Evalueren** (*maart en april*)

Het huidige beleidsplan is geëvalueerd met interne en externe belanghebbenden. Naar externe belanghebbenden⁸ is een vragenlijst gestuurd en met alle interne belanghebbenden⁹ zijn wij in gesprek gegaan. De bevindingen zijn samengevat in een beknopt rapport.

2. **Ophalen input nieuwe beleidsplan** (*maart - juni*)

Op verschillende manieren wordt input voor het nieuwe beleidsplan opgehaald:

- a. Bestaande informatiebronnen worden geraadpleegd, zoals CBS-gegevens, de gezondheidsmonitor en beleidsplannen van andere gemeenten.
- b. Met interne belanghebbenden wordt in gesprek gegaan over wat zij belangrijk vinden voor het nieuwe beleidsplan.
- c. Voor maatschappelijk partners en advies- en cliëntraden worden digitale denksessies georganiseerd voor het ophalen van hun input. Vervolgens wordt deze input voorgelegd aan cliënten van de maatschappelijk partners; oftewel de gebruikers van (preventieve) schuldhulpverlening. Wij vinden het

⁸ Hiermee bedoelen wij partners op het gebied van schuldhulpverlening en de adviesraden (zie bijlage).

⁹ Hiermee bedoelen wij collega's bij de gemeenten Voorschoten, Wassenaar en Leidschendam-Voorburg.

belangrijk om naar deze inwoners te luisteren om te horen wat zij belangrijk vinden in de schuldhulpverlening.

- d. De gemeenteraden willen wij betrekken middels het organiseren van een sessie. Door deze startnotitie worden gemeenteraden voorafgaand aan de bijeenkomst geïnformeerd over de hoofdlijnen van het beleidsplan schuldhulpverlening. In de sessie gaan wij graag in gesprek met de raden om de input van de raad op te halen.
3. **Verwerken van de evaluatie en opgehaalde input** (*juli, augustus*)
De zomermaanden worden gebruikt voor het verwerken van de evaluatie en de opgehaalde input tot één beleidsplan voor de schuldhulpverlening.
4. **Vaststellen van het beleidsplan** (*oktober*)
Het doel is om het beleidsplan in september vast te stellen in de colleges en vervolgens in oktober vast te stellen in de gemeenteraden.

4. Planning

Onderstaand is een meer gedetailleerde planning opgenomen van de totstandkoming van het beleidsplan schuldhulpverlening.

Datum	Wat
vierde week april 2020	opleveren evaluatie
eerste helft mei 2020	digitale bijeenkomsten met externe belanghebbenden
eerste helft juni 2020	inwoners/cliënten uitnodigen om hun input te leveren
donderdag 25 juni 2020	commissie Voorschoten
donderdag 16 juli 2020	raad Voorschoten
eind juli 2020	verwerken input gemeenteraden, externe belanghebbenden en inwoners in beleidsplan
juli & augustus 2020	afschrijven beleidsplan
oktober 2020	nieuwe beleidsplan schuldhulpverlening in de raad

Bijlage: overzicht externe belanghebbenden

gemeente	organisatie
Voorschoten/Wassenaar/LV	Plangroep (coördinator subsidietafel)
Voorschoten/Wassenaar/LV	Vluchtelingenwerk Zuidwest-Nederland
Voorschoten/Wassenaar	De Bibliotheek Voorschoten-Wassenaar
Voorschoten/Wassenaar	Stichting Leergeld Voorschoten-Wassenaar
Voorschoten	Voorschoten voor Elkaar
Voorschoten	Schuldhulpmaatje
Voorschoten	Woonzorg
Voorschoten	De Sleutels
Voorschoten	GGD Hollands Midden
Voorschoten	Adviesraad
Wassenaar	Stichting Maatschappelijke Ondersteuning
Wassenaar	Wassenaar (SMOW)
Wassenaar	Kwadraad Maatschappelijk Werk
Wassenaar	GGD Haaglanden
Wassenaar	Wassenaarsche Bouwstichting
Wassenaar	Wbv St. Willibrordus
Wassenaar	Cliëntenraad Wassenaar
Wassenaar	Adviesraad Sociaal Domein Wassenaar (ASD)
Leidschendam-Voorburg	WoonInvest
Leidschendam-Voorburg	Vidomes
Leidschendam-Voorburg	Kwadraad Maatschappelijk Werk
Leidschendam-Voorburg	Woej
Leidschendam-Voorburg	SchuldHulpMaatje - Arm-in-Arm
Leidschendam-Voorburg	Sport en Welzijn
Leidschendam-Voorburg	Adviesraad Sociaal Domein